
Om forholdet mellom vitenskapelige og administrative årsverk

Bakgrunn

I behandlingen av den økonomiske situasjonen etter andre tertial 2012 (sak 49b/12) merket styret seg at det fortsatt er en vekst i administrative stillinger, samtidig som det ikke er en tilsvarende vekst i vitenskapelige stillinger. Som kjent har styret vært opptatt av dette trekket ved utviklingen over tid. I sak 53/11 ble det sist presentert en nærmere analyse av forholdet mellom administrative og vitenskapelige årsverk og om økningen i antallet forskerstillinger. Styret gjorde da følgende vedtak:

«Universitetsstyret tar redegjørelsen om utviklingen av forholdet mellom ulike stillingsgrupper og økningen i antallet midlertidige forskerårsverk til orientering og ber om at forholdstallene overvåkes med sikte på å ha en forsvarlig balanse mellom grupper av årsverk for å oppfylle universitetets strategi.»

I det følgende drøftes det bildet som ble gitt av utviklingen i antall årsverk i sak 49b/12. Dernest kommenteres datagrunnlaget for framstillingen av personellsituasjonen. Med dette som grunnlag framstilles endringer innenfor og mellom de ulike kategoriene av ansatte og mulige forklaringer av endringen. I et eget avsnitt sammenlignes personellsituasjonen ved UiB med situasjonen ved UiO og NTNU. Dette gir et grunnlag for drøfting av utviklingstrekk og forhold som krever ulike typer av tiltak.

Om datagrunnlaget

Universitetet rapporterer personaldata 1. oktober hvert år til Database for høyere utdanning (DBH), som forvaltes av NSD. Riksrevisjonen har pekt på at rapporteringen til DBH er beheftet med usikkerhet. Det er flere feilkilder, og det er noe ulik praksis for kvalitetssikring av data. I DBH kategoriseres faglige lederstillinger, som dekaner og instituttledere som administrative årsverk. En professor som blir instituttleder, går fra å telles i kategorien fast undervisnings- og forskerstilling til en fast administrativ stilling. Dette gjør at forholdet mellom vitenskapelig og administrativt ansatte endres. DBH mangler kategori for faglige lederstillinger. Dette er tatt opp med DBH, det arbeides for å forbedre DBH-data, blant annet deltar personaldirektøren i en gruppe i DBH som skal forbedre datakvaliteten.

I løpet av året er det regelmessige endringer i omfanget av årsverk ved universitetet. Med innføring av det nye personalsystemet PAGA er det økte muligheter til å følge utviklingen gjennom året. En egen rapportbase med tilrettelagte datauttrekk for ledere er testet ut ved flere fakultet og blir implementert i 2012.

Samlet, det er grunn til å være forsiktig ved sammenligning av data fra ulike kilder, og det er noen problemer med bruk av personaldata fra DBH. Likevel brukes de offisielle dataene, men det må tas noen forbehold og utvises forsiktighet med å konkludere om små endringer.

Bildet fra annet tertial i 2012

Tabell 1 var tabell 4 i sak 49b/12 og viser utviklingen i årsverk i perioden 2009-2012, samlet og fordelt mellom GB og BOA som finansieringskilde. Fra august 2009 til august 2010 var det en nedgang i antall årsverk finansiert av GB, men fra august 2010 til august 2012 har antallet økt. Det var 20 flere årsverk finansiert av GB i august 2012 enn ved samme tid i

2009, og i snitt var det 35 flere årsverk per måned i første og andre tertial 2012 enn i 2011. Av 2 813 årsverk finansiert av GB i august 2012, var 2 098 faste, tilsvarende tall var 2 028 i 2011. Antallet årsverk finansiert av BOA er gått ned fra august 2009 til 2012. I august 2012 er 485 årsverk finansiert av BOA, 52 færre enn i august 2009.

Tabell 1 Utvikling i antall årsverk 2009-2012 (Kilde: PAGA)

Antall årsverk	Per august 2009	Per august 2010	Per august 2011	Per august 2012	Endring siste år
GB	2 793	2 749	2 763	2 813	1,8 %
BOA	537	522	495	485	-2,1 %
Sum	3 330	3 271	3 258	3 298	1,2 %

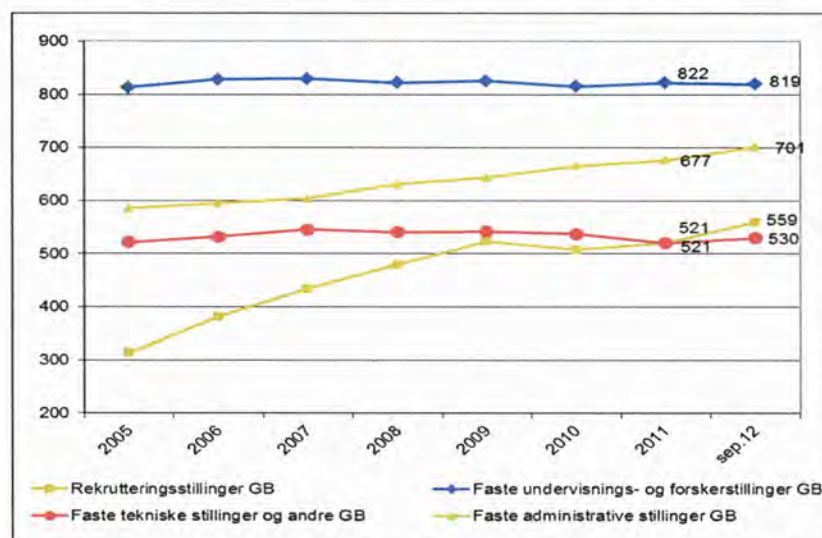
I det følgende vises noen trekk ved forholdet mellom årsverk i faglige og administrative stillinger. Tabell 2 var tabell 5 i sak 49b/12. Data fra 2008-2011 er hentet fra DBH, tertialtall er hentet fra PAGA. Det er brukt samme kategorier som i DBH, det innebærer at faglige lederstillinger som dekan og instituttleder inngår i administrative stillinger.

Tabell 2: Samlet antall årsverk 2008-2011 (DBH) og andre tertial 2011 og 2012 (PAGA)

Antall årsverk	2008	2009	2010	2011	2. tertial 2011	1. tertial 2012	2. tertial 2012
Undervisnings, forsknings- og fom.stillinger	2 022	2 047	2 015	1 999	1 911	1 973	1 931
Administrative stillinger	721	730	756	780	769	775	800
Støttestillinger UFF	448	458	460	457	447	468	446
Drifts- og vedlikeholdsstillinger	86	92	87	87	89	83	82
Andre stillinger	51	46	47	46	45	46	39
Sum	3 327	3 371	3 365	3 370	3 262	3 345	3 298

Det er en økning i årsverk knyttet til administrative stillinger i hele perioden, selv om tallene ved hvert tertial varierer noe. Det er en nedgang i faglige stillinger siden 2009.

Figur 1 viser antall GB-finansierte årsverk i undervisnings- og forskerstillinger, administrative stillinger, tekniske og andre stillinger, samt rekrutteringsstillinger i årene 2005-2012. Figuren har tall fra september 2012. Begrepet faste årsverk ekskluderer lønn til årsverk utført som timebetalt arbeid. Det er ikke faste rekrutteringsstillinger, alle ansatte er midlertidig tilsatt i stillingene, men innenfor GB er det et fast antall stipendiat- og postdoktorstillinger.

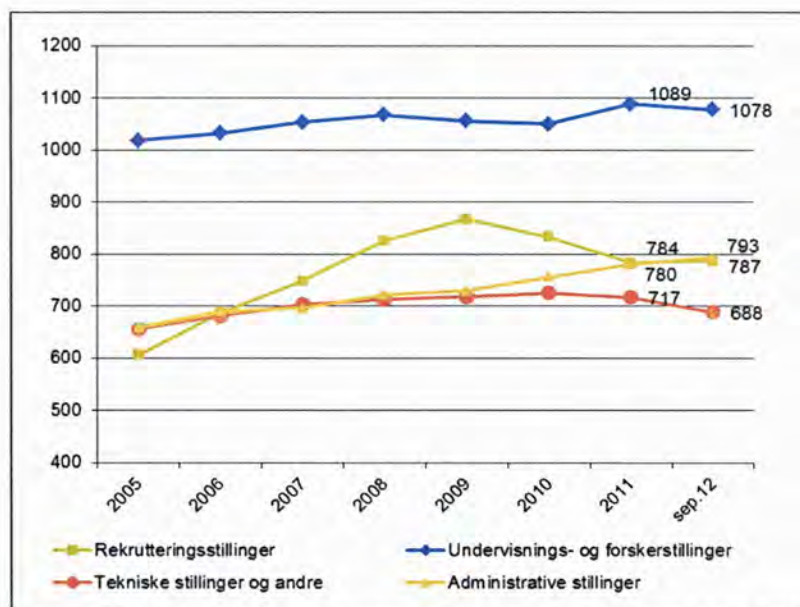
Figur 1 Faste årsverk finansiert innenfor GB i ulike stillingskategorier 2005-2012. (DBH/PAGA)

Selv om figur 1 viser linjer med to forskjellige datakilder, og dermed med noen feilkilder, er det noen tydelige endringer i perioden fra 2005 til 2011 (data fra DBH). Endringene opprettholdes i 2012 (vist med data fra universitetets lønssystem):

- Antall faste undervisnings- og forskerstillinger finansiert av GB er i hovedsak stabilt i perioden
- Det var en sterk økning i omfanget av GB- finansierte rekrutteringsstillinger fra 2005 til 2009. Etter dette er økningen vendt til en stabil situasjon, med en svak stigende tendens den siste tiden
- Det har vært en økning i antallet administrative stillinger i hele perioden og denne økningen fortsetter inn i 2012

Flere bilder av situasjonen

I figur 2 vises antallet stillinger samlet ved universitetet uavhengig av finansieringskilde og fordelt mellom undervisnings- og forskningsstillinger, rekrutteringsstillinger (stipendiater og postdoktorer), samt tekniske og administrative årsverk, fra 2005 til 2012. (Kilde: DBH/PAGA)

Figur 2 Antall årsverk uavhengig av finansieringskilde og både faste og midlertidige årsverk

Figur 2 viser at antall undervisnings- og forskerårsverk er relativt stabilt i perioden. Samtidig er det en tydelig reduksjon i antallet rekrutteringsstillinger fra 2009-2011, etter sterk vekst til 2009. Reduksjonen gjelder i hovedsak BOA- finansierte rekrutteringsstillinger. Dette bildet viser at antallet administrative årsverk er økt med 13 fra 2011 til september 2012. Samtidig er tallene i september noe lavere enn det rapporterte tallet etter andre tertial, sak 49/12b.

Forholdstallet mellom administrative og faste undervisnings- og forskningsstillinger vises i tabell 3, eksklusivt rekrutteringsstillinger. I tabell 4 er rekrutterings- og kvalifikasjonsstillinger i vitenskapelige stillinger.

Tabell 3 Forholdstall fast ansatte GB/BOA ved UiB, kilde DBH, uten rekrutteringsstillinger (Kilde: DBH)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Administrative/vitenskapelige stillinger	0,71	0,72	0,77	0,78	0,81	0,82
Adm./vit. korrigert for faglig ledelse	0,67	0,68	0,7	0,7	0,72	0,73

Tabell 4 Forholdstall fast ansatte GB/BOA, UiB, med rekrutteringsstillinger 2005-2010 (GB/BOA Kilde: DBH)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Administrative/vitenskapelige stillinger	0,39	0,38	0,38	0,38	0,4	0,42
Adm./vit. korrigert for faglig ledelse	0,38	0,36	0,36	0,35	0,37	0,39

Begge tabellene viser at det har vært en viss endring i forholdstallet mellom administrativt ansatte og vitenskapelig ansatte i perioden 2006 til 2011. Dette gjelder både i absolutte tall og når det korrigeres for faglig ledelse. Det er likevel relativt små endringer.

Om reduksjonen i antallet undervisnings- og forskningsårsverk

Tabell 5 viser endringene i undervisnings- og forskningsårsverk, også når en korrigerer for faglig ledelse. Tallene viser en svak vekst for perioden 2006-2010 når en korrigerer for faglig ledelse. Fra 2010 til 2011 er det en liten nedgang.

Tabell 5 - Endringer i antallet faste undervisnings- og forskerstillinger 2005-2011 (Kilde: DBH)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Vekst 2005-11
Undervisnings og forskningsårsverk	845,7	845,7	839,3	841	836,3	838,8	-6,9
U og f stillinger korrigert for faglig ledelse	864,7	869,5	867,3	873,9	876,2	870,5	5,8

Som påpekt i sak 53/11 er både valgte (12) og ansatte (23) instituttledere engasjert for 4 år i instituttlederkode i lønssystemet, det er også de fire valgte og de to ansatte dekanene. Alle inngår i kategorien av administrative stillinger. Det kan diskuteres om det ville være riktigst at de faglige lederstillingene talte med undervisnings- og forskerstillingene, eksempelet viser at bildet ville endre seg en del om dette var gjort.

Sammenlignes tallene i ulike stillingskategorier, var det 31 flere professorstillinger i 2011 enn i 2006, og det var 35 færre førsteamanuensisstillinger i 2011 enn i 2006. Sak 36/12 om status, utfordringer og tiltak for rekruttering, viste at UiB fikk 31 nye professorer i 2011, 26 gjennom opprykksordningen, og antallet førsteamanuenser ble redusert.

Bak endringene kan det være flere forhold, fakultetene har forskjellig ressursituasjon og rekrutteringsmuligheter, og det kan fakultetene kan ha ulike vurderinger av dimensjoneringen av antall vitenskapelig ansatte. Fakultetene kan selv dimensjonere omfanget av personell innenfor sine økonomiske rammer, både til administrative og vitenskapelige stillinger.

Situasjonen ved UiB, NTNU og UiO

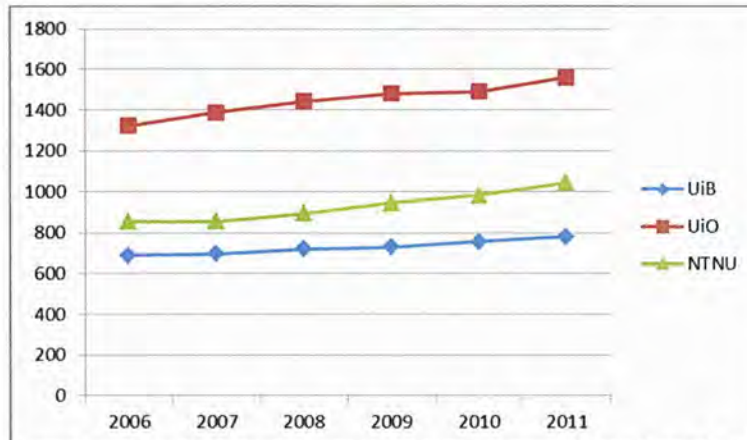
I tabell 5 vises tall fra DBH for 2006 -2011 for UiB, UiO og fra NTNU. Sammenlignet med UiO, har UiB høyere andel UFF- stillinger og lavere andel administrative stillinger. Tabellen viser at andel administrative stillinger ved UiB og UiO er relativt stabil. Andelen UFF-stillinger ved UiB har gått litt ned fra 2009, mens den er økt ved NTNU. NTNU har større andel i tekniske stillinger, og NTNU har særlig hatt en økning i antallet rekrutteringsstillinger.

Tabell 5 forholdstall for stillingstyper ved UiB, UiO og NTNU, 2006-2011 (Kilde: DBH)

UiB	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Administrasjon og andre	0,23	0,22	0,23	0,23	0,24	0,23
Drift/ vedlikehold og støttestillinger	0,18	0,18	0,16	0,16	0,16	0,18
Undervisning, forskning og formidling	0,6	0,6	0,61	0,61	0,6	0,59
UiO	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Administrasjon og andre	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26	0,26
Drift/ vedlikehold og støttestillinger	0,19	0,19	0,18	0,19	0,19	0,19
Undervisning, forskning og formidling	0,56	0,56	0,56	0,55	0,55	0,55
NTNU	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Administrasjon og andre	0,2	0,21	0,2	0,2	0,2	0,2
Drift/ vedlikehold og støttestillinger	0,21	0,21	0,2	0,19	0,18	0,18
Undervisning, forskning og formidling	0,59	0,58	0,6	0,61	0,62	0,62

En svært viktig faktor ved utviklingstrekkene ved forholdstallene er endringene i omfanget av rekrutteringsstillinger. Ved UiB var det 84 flere rekrutteringsstillinger i 2009 enn i 2011. Nedgangen gjelder hovedsakelig eksterntfinansierte stillinger. Tilsvarende var det 200 flere rekrutteringsstillinger ved NTNU i 2011 enn i 2009, med en økning både i egenfinansierte og eksterntfinansierte stillinger. UiO har en samlet økning på 138 rekrutteringsstillinger i samme periode, men reduksjon i eksterntfinansierte stillinger.

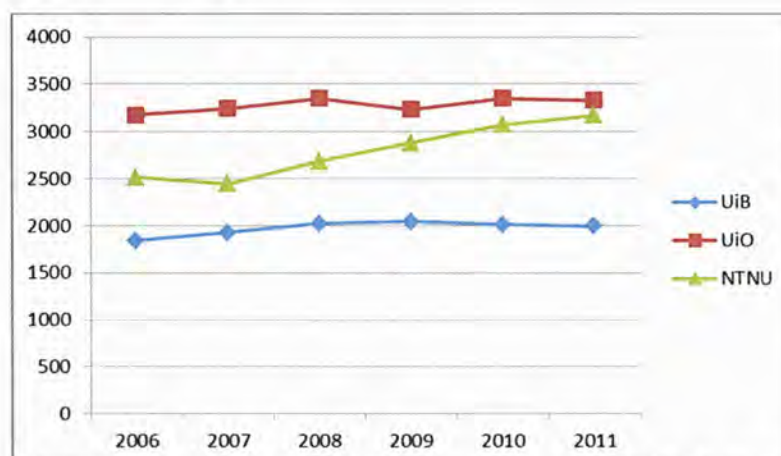
Figur 3 viser utvikling i administrative stillinger ved UiB, UiO og NTNU (kilde DBH).

Figur 3: Utvikling i administrative stillinger ved UiB, UiO og NTNU 2006-2011 (GB og BOA).

Figur 3 viser at alle universitetene har hatt en vekst i administrative stillinger i perioden, UiO en vekst på 240 administrative stillinger og NTNU har økt med 187 administrative stillinger. UiB har til sammenligning fått 90 flere administrative stillinger i perioden 2006-2011. Veksten i administrasjonen er mindre ved UiB enn ved NTNU og UiO korrigert for størrelse. Samtidig har omfanget av eksternt finansiert forskning ved UiB, som forvaltes i universitetet økt betydelig i perioden, etter vedtak om forskningsorganisering i styret i 2007 (sak 49/07), noe som ble forventet å ville kreve økt administrativ kapasitet ved UiB.

Veksten i undervisnings- og forskerstillinger ved NTNU er betydelig større enn ved UiB, som figur 4 nedenfor viser.

Figur 4: Undervisnings- og forskerstillinger (alle) ved UiB, UiO og NTNU 2006-2011 (Kilde: DBH)

For sammenligning av antall årsverk i ulike grupper ved ulike institusjoner, kreves det en vurdering av om tallene er sammenlignbare. Det er forskjeller, for eksempel i organisering av ulike tjenester og i bruk av eksterne bemanningstjenester. Fra 2010 til 2012 er bruken av bemanningstjenester ved UiB redusert fra 3,7 mill til 2,9 mill kroner (januar-august).

I sammenligning av utviklingstrekk for vitenskapelige stillinger mellom UiB, UiO og NTNU, skiller NTNU seg ut med klar vekst fra 2007. Det er særlig rekrutteringsstillingene som gir utslag. NTNU har fått 557 nye rekrutteringsstillinger siden 2006, tilsvarende tall ved UiO er 237 og ved UiB 97. Som viste ovenfor er veksten ved NTNU både knyttet til egenfinansierte og eksternfinansierte stillinger. NTNU ansetter stipendiater med finansiering fra Helse Midt-Norge, noe UiB ikke kan med midler fra Helse Vest.

Vurderinger av økningen i antallet administrative årsverk

Samlet viser oppstillingene i figur 2 og 3 at antallet administrative stillinger ved UiB har økt med 90 fra 2006 til 2011, og at veksten har fortsatt i 2012. Korrigeres det for faglige lederstillinger som har kommet til i perioden, er økningen 70. Forholdet mellom de vitenskapelige og de administrative stillingene har endret seg, jf tabell 3.

Det er forskjeller mellom fakultetene. MO- fakultetet har hatt en vekst på 22 stillinger ut over den endringen som kom da de to fakultetene i 2008 slo sine administrasjoner sammen. I mange tilfeller kan sammenslåingsprosesser gi grunnlag for innsparing, men erfaringer viser at slike prosesser også kan generere nye behov for tjenester og kompetanseutvikling. Ved HF- fakultetet var det en vekst fram til 2008, men deretter en viss reduksjon. MN- fakultetet har hatt en vekst på sju stillinger. Samlet har veksten ved fakultetene vært 9%.

Sentraladministrasjonen har økt med 32 årsverk, eller 14% i perioden. En vesentlig endring skjedde i forbindelse med vedtak om endring av forskningsorganisering, sak 49/07, der universitetets eksternfinansierte virksomhet ble tilbakeført fra Uni Research. Denne omleggingen medførte ikke bare overføring av administrative årsverk, men også behov for å bygge opp tjenester innenfor økonomi- og forskningsadministrasjon.

I sak 53/11 ble økningen i antallet årsverk knyttet til at stillinger i Uni Research ble overført til UiB Global og universitetets forskningsadministrative avdeling, samt etablering Kontor for samfunnskontakt og styrking av tjenester for internasjonalisering og språktjeneste.

I 2012 kan følgende knyttes til økningen i 6 administrative årsverk fra 2011 til 2012:

- På Høyden er skilt ut som egen enhet, de tre stillingene er med i sentraladministrasjonen ved registrering i DBH
- Kommunikasjonsavdelingen er tilført ressurser knyttet til web-prosjektet og oppbygging av en redaksjon for uib.no.
- Innenfor økonomitjenestene er innkjøpsfeltet prioritert, sammen med eksternt finansierte stillinger knyttet til EU-prosjekter.
- Arkivtjenestene er under omlegging. Funksjoner for Det juridiske fakultet og Det psykologiske fakultet er overført sentraladministrasjonen uten stillingsvekst. Det kan i bli aktuelt å overføre flere arkivtjenester til sentralnivået
- Omleggingen av PAGA har som forutsetning at det skal kuttes ressurser i sentraladministrasjonen, det er imidlertid usikkert hvordan denne omleggingen påvirker ressursbruken innenfor personalfeltet på fakultetsnivå.

Økningen i antallet årsverk har kommet en periode med kutt i sentraladministrasjonen, med 10 mill kroner i 2010. I 2012 er det kuttet 2 %, eller 4 mill kroner. Kuttene synes først og fremst å ha redusert driftsbudsjettene ved avdelingene i sentraladministrasjonen.

Universitetsdirektørens kommentarer

Utviklingstrekk for forholdet mellom omfanget av vitenskapelige og administrative stillinger er presentert. Endringene er ikke store, men konsistente. Over flere år har det vært stagnasjon og til dels nedgang i antall vitenskapelige årsverk. Det skjer i en situasjon der oppfølgingen av budsjettsituasjonen, senest i sak 49b/12, viser at det er til dels store udisponerte midler ved fakultetene. Dette skjer også i en situasjon der de fleste fakultetene står overfor et

betydelig generasjonsskifte som vil gi handlingsrom i årene som kommer. Viktigheten av å ansette i ledige vitenskapelige stillinger og sette midlene i virksomhet, understrekes. Flere fakulteter melder fortsatt om lange tilsettingsprosesser og forsinkelse i planer for ansettelse.

I løpet av 2012 (jf sak 49b/12) har antall midlertidige ansatte i forskerstillinger vært stabilt, men høyere enn i 2011. Antallet eksternt finansierte rekrutteringsstillinger er redusert, kraftigere ved UiB enn ved NTNU og UiO. Fra 2009 er dette særlig tydelig. UiB kan ikke lenger, som NTNU, tilsette stipendiater med midler fra Det regionale samarbeidsorganet, ved universitetet. Ved UiB gjelder det mellom 30 og 35 nye stipendiater hvert år, som knyttes til doktorgradsprogram ved UiB, men som ansettes i helseforetak. Det er også reduksjon i antallet stipendiater med finansiering fra Forskningsrådet. Alle disse forholdene påvirker forholdstallet mellom antall administrative og vitenskapelige årsverk.

Universitetet i Bergen har i likhet med de andre forskningsuniversitetene hatt betydelig vekst i administrative stillinger de senere årene. Veksten er likevel mindre enn ved NTNU og UiO, når det korrigeres for størrelse. Videre er det rimelig å se en viss del av veksten som følge av omorganisering av eksternt finansiert forskning, etter vedtak i styret i 2007. Det kan være at styrking av basisbudsjettene ved fakultetene, har gitt mulighet til å bygge flere støttetjenester lokalt.

Generelt er det pekt på at strengere regulering, for eksempel av innkjøp og sterk økning i andelen eksterne inntekter over tid har økt behovet for administrative stillinger, blant annet for å forhindre at vitenskapelig ansatte skal bruke sin tid til oppgaver andre kan utføre. Noe av veksten i administrasjonen er planlagt og knyttet til prioriterte tiltak, noe er resultat av nye rapporteringskrav innenfor en rekke felt, som krever administrative ressurser på alle nivå.

Det er gjort tiltak for å redusere bruk av bemanningstjenester, det kan føre til flere brukte årsverk innenfor administrasjonen, det samme gjelder ansettelse av renholdere. Eventuelle endringer knyttet til disse forholdene må følges over tid for kunne vurdere effektene.

De siste årene er det gjort rammekutt i sentraladministrasjonen. Kuttene har ikke ført til færre administrative årsverk. Driftsbudsjettene i de administrative avdelingene er strammere. Det tydeliggjøres forventning om at nye oppgaver skal følges av innsats for å kutte aktivitet for å frigjøre ressurser til prioriterte tiltak. Dette må forventes å kunne ses i statistikken over årsverk når 2012 oppsummeres og vil bli fulgt opp i planene for 2013. Det gjenstår fortsatt arbeid med å få gode data om og analyser av administrative oppgaver og ressursbruk på de ulike nivåene. Det bidras for at DBH skal få bedre datagrunnlag. Omstillingsprosesser for å standardisere og samordne administrative tjenester mellom nivåene resulterer ikke automatisk i mer effektiv ressursbruk. I noen tilfeller kan slike prosesser gi økt ressursbruk, som innenfor økonomifeltet. Innsats for å unngå dublering av tjenester må prioriteres.

Med disse kommentarene fremmes følgende forslag til

vedtak:

Universitetsstyret tar redegjørelsen om utviklingen av forholdet mellom ulike stillingsgrupper til orientering og ber om at forholdstallene fortsatt overvåkes med sikte på ha en forsvarlig balanse mellom grupper av årsverk for å oppfylle universitetets strategi.

16.10.12 -Tore Tungodden